केंब्रिज चा मुद्रा परिमाण सिद्धांत
CAMBRIDGE QUANTITY THEORY OF MONEY

BYE

DR SHRIMATI RAJNI SONTAKKE

ASSOCIATE PROFESSOR

ECONOMICS

केंब्रिज चा मुद्रा परिमाण सिद्धांत : प्रास्ताविक

- फिशर चा मुद्रा परिमाण सिद्धांत हा मुजरा मूल्याचा व्यवहार दृष्टीकोण समजला जातो. मुद्रा मूल्याचे फिशर मे केलेले विवेचन केंब्रिज विद्यापीठाच्या अर्थ शास्त्रज्ञांना मान्य नसल्यामुळे त्यांनी आपला वेगळा दृष्टिकोन समोर आणला त्याला **केंब्रिज मुद्रा परिमाण सिद्धांत** किंवा **रोख शिल्लक दृष्टीकोण** असेही म्हणतात.
- दृष्टिकोन विकसित करण्याचे कार्य प्रो मार्शल प्रो पिगु कॅनन जे एम केन्स आणि रॉबर्टसन या अर्थशास्त्रज्ञांनी केले.

केंब्रिज दृष्टिकोनाचा आधार : रोखतेची अभिलाषा

- केंब्रिज अर्थशास्त्रज्ञांच्या मते मुद्रेत रोखता असल्यामुळे मुद्रेच्या द्वारे कोणालाही कधीही वस्तू प्राप्त करता येतात. म्हणून लोक आपल्या उत्पन्नाचा एक भाग आपल्याजवळ रोख रकमेच्या स्वरूपात बाळगतात तसेच व्यापारी पेढ्यांना आपल्या दैनंदिन खर्चासाठी जसे - रोजंदारीवर काम करणाऱ्या श्रमिकांची मजुरी देणे कच्चा माल* खरेदी करणे यासाठी रोख रकमेची आवश्यकता असल्यामुळे व्यापारी पेढ्या देखील आपल्याजवळ काही रोख रक्कम बाळगतात. शिवाय सरकारलादेखील आपल्या दैनंदिन खर्चासाठी रोख रकमेची आवश्यकता असल्यामुळे सरकारलादेखील आपल्याजवळ रोख रक्कम ठेवावी लागते त्यामुळे केंब्रिज अर्थशास्त्र ज्ञांच्या मतानुसार मुद्रेची मागणी म्हणजे समाजातील खाजगी व्यक्ती व्यापारी पेढ्या आणि सरकार या सर्वांनी मिळून आपल्याजवळ बाळगलेले रोख मुद्रेचे एकूण परिमाण होय.
- केंब्रिज अर्थशास्त्रज्ञांच्या मतानुसार अर्थव्यवस्थेतील रोख मुद्रेची मागणी समाजाच्या रोखते च्या अभिला शेवर अवलंबून असते. रोखण्याची अभिलाषा म्हणजे रोख रक्कम जवळ बाळगण्याची इच्छा होय.
- रोखता या गुणामुळे समाज आपल्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी रोख पैसा जवळ बाळगण्याची इच्छा करतो. ही इच्छा म्हणजे रोखते ची अभिलाषा होय रोखते च्या अभिलाष एवर मुद्रेची मागणी अवलंबून असते.

रोखतेच्या अभिलाषवर / मुद्रेच्या मागणीवर प्रभाव टाकणारे घटक

1. उत्पन्न प्राप्त होण्याचा कालावधी.
2. राष्ट्रीय उत्पन्नाची वाटणी.
3. देशाची लोकसंख्या.
4. वस्तूंच्या किमती.
5. मुद्रेचा चलन प्रवेग.
6. देशातील व्यापाराची परिस्थिती.
7. देणी फेडण्याच्या पद्धती.

केंब्रिज समीकरणे : CAMBRIDGE EQUATIONS

- केंब्रिज अर्थशास्त्रज्ञ मार्शल रोबर्टसन पिगू आणि कॅन्स.
- डॉ. मार्शल चे smikrnn. ....
- M. =. KY. +. K1 A
- M. = मुद्रेचे परिमान (एकूण चलनातील विधीग्राह्य मुद्रा+बँकेच्या चालू खात्यातील जमा)
- K. =. वार्षिक उत्पन्नाचा असा भाग जो समाजातील लोक स्वतःजवळ रोख स्वरूपात बाळगतात.
- Y. =. एकूण वार्षिक उत्पन्न.
- K1. =. एकूण संपत्तीचा असा भाग जो समाजातील लोक स्वतःजवळ रोख स्वरूपात ठेवू इच्छितात.
- A. =. संपत्तीचे एकूण मूल्य.
- M. =. KY. P. =. M. ÷. KO. / P. =. KO. ÷. M

प्रो. पिगू चे समीकरण

- P. = KR. ÷. M
- P. = KR. ÷. M. [C. -. H. (१-. C)]

- P. =. M. ÷. KR

रॉबर्टसन चे समीकरण

- P. =. M. ÷.   KT
- M. = एकूण मुद्रा ज(यात बँकेतील चालू खात्यावरील जमा रक्कम समाविष्ट आहे.)
- Y. =. एकूण वार्षिक उत्पन्न
- R. =. एकूण वास्तविक उत्पन्न (उपभोगासाठी उपलब्ध)
- T. =. एकूण व्यवहार (वस्तू व सेवा यांचे खरेदी-विक्रीचे व्यवहार)
- K. =. वास्तविक उत्पन्न किंवा व्यवहारांचा असा भाग होय की जो रोख स्वरुपात ठेवण्यात येतो.

केन्स चे समीकरण

- केन्स चें पुस्तक “A Tract on.Monetary Reforms”

- M. =. P. (k. +. Rk1)
- N. =. चलनातील रोख मुद्रेचे परिमाण
- P = उपभोग्य वस्तूच्या एककाची किंमत
- K. =. उपभोग्य वस्तूच्या एक कांची संख्या जी समाजा द्वारे रोख स्वरूपात ठेवली जाते.
- R. =. बँकेत जमा झालेल्या राशी च्या मागे ठेवण्यात येणाऱ्या रोख रकमेचे प्रमाण.
- K1. =. उपभोग्य वस्तूच्या एककांची संख्या जी समाजा द्वारे बँकेत ठेवली जाते.
- P. =. n. ÷. K +. rk1

केसच्या सिद्धांताची श्रेष्ठता

1. मागणीचा विस्तृत विचार करण्यात आला असला तरी मुद्रेच्या मागणीचे व पुरवठ्याचे देखील व्यावहारिक विश्लेषण करण्यात आले आहे.
2. किशोर च्या मुद्रा मूल्याचे स्पष्टीकरण दीर्घकालीन आहे परंतु केंब्रिज सिद्धांतातील स्पष्टीकरण अल्प काळातही लागू होणारे आहे.
3. फिशर च्या सिद्धांतात मुद्रा परिमाण वाढल्याने किंमतीची पातळी कशी वाटते याची प्रक्रिया स्पष्ट करण्यात आली नाही .परंतु केंब्रिज सिद्धांतात मुद्रेच्या मागणीत बदल झाल्यास मुद्रेचे मूल्य कसे बदलते हे स्पष्ट करण्यात आली आहे.
4. केंब्रिज सिद्धांतात वस्तूंच्या मागणीच्या वास्तविक कारणांचे स्पष्टीकरण सापडले .परंतु फिशरच्या सिद्धांतात असे स्पष्टीकरण दिसून येत नाही.
5. रोखते च्या अभिलाषा ची संकल्पना हा केंब्रिजच्या सिद्धांतातील एक महत्त्वाचा शोध आहे. रोजगाराच्या स्पष्टीकरणात ही संकल्पना महत्त्वपूर्ण ठरलेली आहे.

केंब्रिज सिद्धांत वरील टीका: CRITICISM ON CAMBRIDGE EQUATION

1. समाजाच्या वास्तविक उत्पन्नाचे निश्चित मापन करणे शक्य नसते.
2. ऋण व्यवहारांमुळे निर्माण होणाऱ्या चालू ठेविंची उपेक्षा.
3. मुद्रेच्या मागणीचा आधार.
4. विविध प्रकारच्या ठेवीन कडे दुर्लक्ष.
5. व्याजदराच्या भूमिकेची उपेक्षा.
6. गतिशील व्यवहारांची उपेक्षा.

"Thank you!"